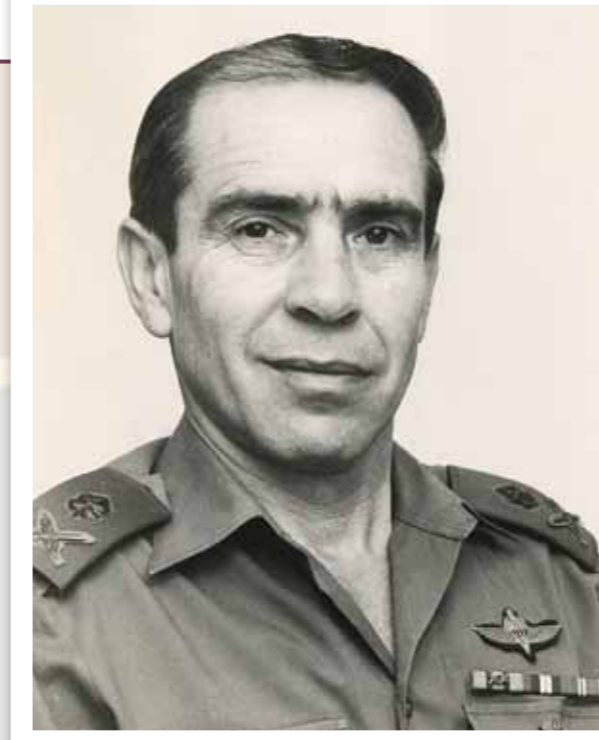

האלוף חיים נדל נכנס לתפקיד נשיא בית הדין הצבאי לערעורים, פברואר 1979; מימין לשמאל: אביגדור רביד, אברהם פריש, בנימין שטרן, יורם צלקובניק, האלוף דני מט, אהרן אלפרן, האלוף חיים נדל, איתן מגן, דליה דורנר, צבי גורפינקל ויורם גלן

האלוף חיים נדל

נשיא בית הדין הצבאי לערעורים 1979-1983

"על השופט הצבאי לחיות את רוח צה"ל; ביושבו בדין נדרש הוא לקשר הדוק עם השטח."

(דברי האלוף נדל בריאיון עימו, אוגוסט 2018)

האלוף חיים נדל נולד בשנת 1933 בלבוב שבפולין, לשרה וישראל. הוא עלה ארצה בשנת 1946. לדבריו, הייתה זו לידתו השנייה. נדל התגייס בשנת 1952 לחטיבת הצנחנים, השלים קורס קציני חי"ר ומונה למפקד מחלקה בחטיבה. בשנת 1955 מונה לסגן מפקד פלוגה בפיקודו של רפאל איתן, והשתתף במבצעים צבאיים שונים. על לחימתו בקרב על המיתלה במבצע קדש זכה לצל"ש מאת מפקד פיקוד הדרום. הוא הוסיף להתקדם בשדרת הפיקוד: באמצע שנות השישים מונה למפקד גדוד הנח"ל המוצנח ובהמשך לראש ענף מבצעים במפקדת קצין הצנחנים הראשי. במלחמת ששת הימים היה ראש ענף מבצעים במטה הכללי.

משנת 1969 עד שנת 1971 פיקד נדל על חטיבת הצנחנים הסדירה; הוא הוביל את החטיבה במלחמת ההתשה ובמבצעים צבאיים שונים (פעולת השתלטות על מכ"ם במצרים, פשיטה על האי שְׂדוּאָן ועוד).

במלחמת יום הכיפורים פיקד נדל על חטיבת המילואים הראשונה של הצנחנים, ששני גדודיה השתתפו בכיבוש החרמון הסורי.

בהמשך עבר לחיל השריון, ובאמצע שנות השבעים פיקד על עוצבת המפץ - אוגדה משוריית בפיקוד הצפון. בראשית שנת 1979 מונה לנשיא בית הדין הצבאי לערעורים, בדרגת אלוף. בהמשך נשלח לארצות הברית, ללימודי מנהל עסקים באוניברסיטת MIT. בשנת 1985 השתחרר משירות בצה"ל.

הפשיטה על האי שְׂדוּאָן (מבצע רודוס) 1970; אל"ם חיים נדל משמאל, מאחוריו סא"ל יעקב חסדאי

ובמטה הכללי; לכולם היה שיבוץ קרבי; הם יצאו לשטח לתרגילי אוגדה, הכירו היטב את השטח ואת ההוויה הצבאית וביקרו בחילות השונים. בעיתות חירום שימשו השופטים בתפקיד יועצים משפטיים לאלופי הפיקוד, השתתפו בקבוצות תכנון, היו מעורבים בניסוח פקודות הצבא והשתתפו באופן פעיל בסיורי הקצונה הבכירה של צה"ל מהגולן ועד לשטח סיני. העיקרון המנחה היה פשוט - **על השופט הצבאי לחוות את רוחו של הצבא, שכן ביושבו בדין הוא נדרש לקשר הדוק עם השטח.** קשר זה נשמר ברוח מורשתו של דוד בן-גוריון. האלוף נדל סבור כי **כשופט צבאי חשוב לדעת מה מניע את החייל, מה מכאיב לו ומהם צרכיו.** מעורבות השופטים בשטח והיכרותם עם ההוויה הצבאית תרמו למלאכת השפיטה. גם שופטי המילואים הכירו את צה"ל היטב והשתלבו בפעילויות צבאיות שונות ובימי סיור. בתקופת כהונתו דן האלוף נדל בפרשת טור' אלגזי, חייל שגויס לחיל השריון ובטירונות סירב להשתתף בתרגיל שהתקיים מעבר לתחומי הקו הירוק בטענה כי התרגיל נוגד את צו מצפונו ואת השקפת עולמו: "היה לי חשוב לשוחח עם החייל, כאב לבן, ולשאול אותו מדוע הוא מסרב". נעשו ניסיונות לאפשר את המשך שילובו של אלגזי בשירות צבאי, אך הוא עמד בסירובו. לדעת האלוף נדל, **השילוב שבין שופטים בעלי הכשרה משפטית לקציני צבא חשוב, ויוצר איזון ראוי בין הדיוט ("ליימן") למשפטן;** כל צד צריך להיות מסוגל לשכנע את הצד האחר בהשקפתו ובמטען החשוב שהוא מביא עימו לסוגיה המשפטית המונחת לפני בית הדין הצבאי. דיאלוג בין שופטים הוא בריא, ומוביל לתוצאה הולמת וצודקת.

לאחר שחרורו עסק בייזום פרויקטים במגזר העסקי, ונד בבד המשיך למלא תפקידים צבאיים פיקודיים בשירות המילואים. בשנת 2006 מונה לחבר בוועדת וינוגרד לחקר אירועי מלחמת לבנון השנייה. לאלוף נדל תואר דוקטור בהיסטוריה מן החוג ללימודי ארץ ישראל שבאוניברסיטת חיפה. מאז פרישתו ועד היום עסק האלוף נדל במחקר אקדמי בתחום ההיסטוריה; תחום התמחותו הוא המחשבה הצבאית בין מלחמת ששת הימים למלחמת יום הכיפורים, והוא אף כתב ספרים בנושא: **בין שתי מלחמות (1973-1967), והמעז מנצח.**

האלוף נדל נשוי ללאה, ולהם שלושה ילדים. האלוף נדל החזיק בדעה שונה מדעתו של רְעוּ וידידו מאיר שמגר (הפרקליט הצבאי הראשי דאז), שעמד בראש ועדה שהמליצה על שינויים מפליגים במערכת השפיטה הצבאית, ובין השאר המליצה כי נשיא בית הדין הצבאי לערעורים יהיה משפטן. לפי השקפתו של האלוף נדל, הצבת אלוף בצה"ל - שיש לו רקע בהוויה ובפיקוד הצבאיים וחווה את השטח - בתפקיד נשיא בית הדין הצבאי לערעורים, **מבטאת ומדגישה את הקשר בין בית הדין הצבאי למערכת הצבאית,** שהוא חלק ממנה. בתקופת כהונתו בתפקיד נשיא בית הדין הצבאי לערעורים עודד האלוף נדל את כל השופטים **להרחיב דעת בעולם האקדמיה** במהלך שירותם הצבאי. האלוף נדל פעל להעלאת גיל הפרישה של שופטי היחידה, הנדרשים בעת כהונתם לניסיון חיים ולהשקפת עולם רחבה; תחילה הועלה גיל הפרישה ל-50 ובהמשך - ל-55. לכל השופטים ביחידת בתי הדין הצבאיים בתקופת כהונתו של האלוף נדל היה ייעוד לשעת חירום ומינוי באוגדות, בפיקודים